

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ

Гр. София, 1431, бул. Акад. Иван Гешов № 15
Тел. 02/807 87 00; факс: 02/807 87 10

e-mail: rzi_so@rzi-sfo.bg
www.rzi-sfo.bg

РЗИ-СОФИЙСКА ОБЛАСТ
ГОДИШЕН ДОКЛАД ШУМ 2021 г.

Степента на увреждане на човешкото здраве под въздействието на фактора на риска „шум“ в околната среда, представлява предизвикателство за здравните системи в страните от Европейската общност. Шумовото замърсяване присъства в ежедневието на хората като характеристика на съвременния живот. Един на всеки четирима европейци е засегнат от вредни за здравето шумови нива, които при продължителна експозиция могат да предизвикат загуба на слуха, възникване или потенциране на социално-значими и системни заболявания. Сред т. н. болестотворните фактори на риска на околната среда шумът заема второ място след замърсяването на въздуха на глобално ниво. Комбиниран с други фактори на риска за здравето, шумът може да причини или да отключи диабет тип 2, автоимунни заболявания, инсулт, миокарден инфаркт. Негативно се повлиява централната и вегетативната нервна система, възникват психосоматични нарушения, смущения на съня до пълната му загуба, лоша концентрация и стрес. В Седмата програма за действие в областта на околната среда бе разписано значително намаляване на шумовото замърсяване в ЕС до 2020 г. към нивата, препоръчвани от С3О. Във връзка с опазване на общественото здраве от еко-нокси, у нас е сформирана вътрешноведомствена работна група, разработваща прозрачна стратегическа Програма по околната среда и здраве 2021-2027г. На база извършен анализ на ангажментите на страната по отношение Европейското и национално законодателство по околната среда и изменение на климата, се подлагат на обсъждане ефективното управление и изпълнение на Програмата.

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА В ОБЛАСТТА НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА. МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Необходимостта от контрол и управление на шума в урбанизираната среда са дефинирани в следните нормативни разпоредби:

Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно „оценката и управлението на шума в околната среда“;Закон за защита от шума в околната среда (ДВ бр. 74/ 2005 г.);Закон за здравето (ДВ бр.70/ 2004 г.);Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ „за дейността на Националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда“(обн.ДВ, бр.3/ 2011 г.).

Оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии се извършва в съответствие с изискванията на следните нормативи:

„Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктите за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива“, утвърдена от МЗ, 2007 г.; Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ „за показатели за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението“ (обн., ДВ, бр. 58 от 2006 г.).

Негативното въздействието на шума върху здравето е изразено най-силно в големите градове, като най – голямо влияние оказва шумът в резултат на трафика, чийто дял възлиза над 80% от шумовото замърсяване. Експерти от отд. „ПБПЗ“ и отдел „ЛИ“ при РЗИ – Софийска област провеждат системно наблюдение за определяне и контрол на шумовото натоварване в областта, въз основа на утвърдената от МЗ „Програма за мониторинг на шума в урбанизираните територии на Софийска област“, която се реализира в три общини – Ботевград, Самоков и Своге и включва общо 35 пункта. Контролните пунктове са разпределени съответно:

- До 40% (14 пункта) - върху територии, подлежащи към железопътни трасета;
- 68% (10 пункта) върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик;
 - 32 % (4 пункта) върху територии, подложени на въздействието на железопътен транспорт;
 - До 30% (10 пункта) - върху територии с промишлени източници на шум;
 - До 30 % (11 пункта) - върху територии, подлежащи на усиlena шумозащита, от които:6 пункта - в жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим;2 пункта - в зони за обществен и индивидуален

отдих; 2 пункта - в зони за лечебни заведения и санаториуми; 1 пункт - в тихи зони, извън урбанизирани територии.

Мониторингът се извършва по показател L- (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7.00-19.00 ч.), като се използва инструментален метод.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА АКУСТИЧНАТА СРЕДА

През месеците май-юни и септември-октомври на 2021 г. РЗИ – Софийска област проведе измервания на градския шум във всичките 35 пункта. (Данните за шумовите нива са представени в (Таблица 1). Оценката е направена при сравнение на измерените или изчислени нива с граничните стойности, посочени в Наредба № 6 от 2006 г. Успоредно с акустичните измервания се отчита интензивността и структурата на транспортните потоци, вида на пътната настилка, степента на застрояване и озеленяване, представени на картите за шумовото натоварване на всеки пункт.

При оценката на получените резултати от мониторинга се вижда, че и през 2021 г. измерените шумови нива не превишават граничните стойности в 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта върху територии с промишлени източници на шум.

Измерените еквивалентни нива на шума през 2021 г. във всичките 10 пункта, разположени върху територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик, сочат наднормени стойности, като най-високи акустични нива са установени в пункт №5 - ул. „Славейков“ № 1, в гр. Ботевград 66.1 dB(A), при гранична стойност 60dB(A). През 2020 г. стойностите в същия пункт са били са били – 64.1 dB(A), т.е. без статистически значима разлика между установените наднормени стойности на шума през двете години.

Същата тенденция се наблюдава и по отношение на измерените шумови нива във всичките 11 пункта върху територии, подложени на усилена шумозащита. Измерванията в 4-те пункта на зони за обществен и индивидуален отдих и лечебни заведения показват наличие на наднормени нива на шум, като най-високата стойност за т.г. от 65,9 dB(A) е измерена в пункт № 31 на пътя за с. Врачеш – против Спортната зала, гр. Ботевград, срещу 64.4 dB(A) за миналата година, при гранична стойност 45 dB(A). За 2021 г. в пункт № 34 бул. „Македония“ МБАЛ, гр. Самоков са установени 62.6 dB(A), срещу 65.4dB(A), през 2020 г. - подобреие от 1.5 dB(A) за 2021 г. В 6-те пункта, разположени в жилищни зони и територии също са регистрирани наднормени шумови нива, като най-високата стойността от 63.5 dB(A) е установена в пункт № 26 на ул. „Христо Ботев“ /пред ДЯ „Здравец“/, гр.Ботевград при гранична стойност – 55 dB(A), срещу 59.1dB(A) за 2020 г. За отчетния период следва измерена стойност от 61.9 dB(A) при гранична стойност 55 dB(A), в пункт №29, ул. „Проф.Захариев“ № 6 /ЦДГ/, гр. Самоков за т.г., срещу 60.5 dB(A) за същия пункт през 2020 г. Данните сочат, че разликата през двете години е от 4.4dB(A) повишаване за първия пункт и съответно 1.4 dB(A) повишаване за втория пункт през 2021 г.

Наднормен шум е регистриран и в пункта на вилна зона „Зелин“ /тиха зона в извън урбанизирани територии/ към община Ботевград, с резултат от измерването през т.г. от 54.5 dB(A) срещу 57.7dB(A), през миналата година, при гранична стойност - 40dB(A). Налице е подобреие от 3.2 dB(A) за 2021 г.

Разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива през 2021 г. е представено в (Таблица 2). Данните от таблицата сочат, че в 11 пункта са измерени шумови нива над граничните стойности, което прави 60% от всички пунктове, съизмеримо с 2020 г.

III. ИЗВОДИ

Анализът на данните от измерените еквивалентни нива на шума през 2021 г. налага два основни извода: (A)продължава оптимизирането на акустичната среда в района на 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта, разположени върху територии с промишлени източници на шум; (B) не се наблюдава подобреие на акустичната среда във всичките пунктове, разположени върху територии подлежащи на усилена шумозащита, както и в пунктите, разположени върху територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик.

IV. ТЕНДЕНЦИИ

От разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизирани територии за периода 2006-2021 г. могат да бъдат очертани следните тенденции:

- през 2021 г. се регистрира 1 пункт с шумови нива под 58 dB(A);
- най-голям брой пунктове като цяло са регистрирани в двата шумови диапазона – 58-62 dB(A) и 63-67 dB(A);
 - като положителна тенденция се отчита липсата на измерени еквивалентни нива на шум в диапазона 68-72 dB(A), след 2007 г., включително и през настоящата година;

- през целия период на мониториране не са измервани наднормени нива на шума в най-високите шумови диапазони в нито един от пунктите.

РЗИ – Софийска област предоставя ежегодно доклада за шумовото натоварване на общинските администрации в мониторираните общини, с предложения за мерки относно намаляване на наднормените шумови нива в урбанизираните територии. Същевременно реципрочно, тези общини предоставят на Инспекцията информация за предприетите и изпълнени мерки по регионалните „Планове за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда“.

V. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ОТ МОНИТОРИРАНИТЕ ОБЩИНИ В СОФИЙСКА ОБЛАСТ

- Обобщено за общ. Ботевград:

Функционира „Местна гражданска инициатива“ /МГИ/, учредена в началото на годината, която поставя пред съответните местни и държавни организации няколкото наболели от година въпроса, свързани с нивата на шум и възможността за поставяне на шумозащитни съоръжения на автомагистрала „Хемус“ - в участъка на вилна зона Зелин. От писмо на Агенция „Пътна инфраструктура“ става ясно, че искането на гражданите ще бъде удовлетворено. Със заповед на министъра на здравеопазването от 27 май 2020 год. е одобрен актуализиран „План за действие към Стратегическа карта за шум“. Вилна зона Зелин е включена в този план, като приетата мярка за редуциране на шума е изграждане на шумозащитна стена от поликарбонатни панели с прилизителна дължина от 1 343 метра и височина от 3 метра. Точните параметри на съоръжението ще бъдат определени след разработване на акустичен и конструктивен проект, мярка посочена в писмото от АГИ до МГИ. За намаляване на транспортния шум, както и на последствията от него на входовете и главни улични артерии на гр. Ботевград са поставени електронни таблица, контролиращи скоростта на движение на автомобилите, успоредно със задължителни пътни атрибути, характерни за всички населени места. Със собствени средства община Ботевград е извършила ремонтни дейности на уличната мрежа на града и другите населени места; изградени са и се поддържат околовръстни транспортни ленти. Перманентна е грижата на общината по отношение санитарното състояние на дълготрайната растителност, изолираща градската среда от транспортните артерии. Около новоизградени паркинги и в близост до околовръстни трасета е извършено ново засаждане на дървесна растителност. Община Ботевград планира, проектира и провежда изграждането на велоалеи, преминаващи през територията на града и продължаващи до двете най-големи села на общината. В двете основни промишлени зони „Индустриална“ и „Чеканица“, се поддържат добре изградените и съществуващи зелени зони, създадени около производствата - като шумоизолиращи пояси, подпомагащи и пречистването на атмосферния въздух. Създаден е регламент за работното време на заведения за обществено хранене за спазване нормите на шумово замърсяване в тъмната част на денонощието, както и Дирекция, контролираща спазването на регламента.

АМ „Хемус“ създава значителен дискомfort от шум от транспортните средства на живущите във вилната зона. За установяване на конкретните нива на шум в зоната на АМ и по искане на кмета на община Ботевград са направени измервания на нивата на транспортния шум, отразени в Протокол за контрол на шум № 018-ШО/22.06.2016г. Конкретната цел да се изискат замерванията на нивата на шум е разглеждане на възможността за монтиране на шумоизолиращи прегради, с което ще се повиши комфорта и качеството на живот на постоянно живущите във вилната зона. За намаляване на транспортния шум, както и на последствията от него на входовете и главни улични артерии на гр. Ботевград са поставени електронни таблица, контролиращи скоростта на движение на автомобилите в населеното място. За намаляването на скоростта на автомобилите, което е и предпоставка за намаляване нивата на шум са поставени изкуствени неравности по улиците в града и в по-голяма част от населените места на общината. Община Ботевград кандидатства за европейско финансиране за ремонт и рехабилитация на улици на територията на всички населени места. Със собствени средства общината е извършила ремонтни дейности на уличната мрежа на града и другите населени места. За предотвратяване навлизането на транзитни транспортни средства в границите на града, за Ботевград са изградени околовръстни транспортни ленти. Има грижа за санитарното състояние на дълготрайната растителност, изолираща градската среда от транспортния шум. Планира се и процедира изграждането на велоалеи през територията на града и продължаващи до двете най-големи села. На територията на гр. Ботевград съществуват две основни промишлени зони – Индустрисална и „Чеканица“. За предотвратяване на шумово замърсяване от производствени процеси се поддържат добре изградените и съществуващи зелени зони, създадени около производствата като шумоизолиращи пояси. Създаден е регламент за работното време на заведения за обществено хранене за спазване нормите на шумово замърсяване в тъмната част на денонощието, както и дирекция за контрол. И на последно място - участие в Националната програма за саниране на многофамилните жилищни сгради, с което освен другите благоприятни ефекти се ограничава и навлизането на шума от градската в жилищната среда.

Мерките за трайно оптимизиране на акустична среда в трите общини се изпълняват фрагментирано - в зависимост от осигурените за целта финанси и колаборацията с други институции.

Таблица 1

	Пункт (вид, адрес)	измерена/ изчислена стойност	Норма	над/под нормата
		Еквивалентно ниво на шума dB(A)	Границна стойност dB(A)	
	1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик – 5 пункта	-	-	-
1	Бул. "България" №10, гр. Ботевград	63,4	60	над
2	Ул. "Витоша" (пред РПУ), гр. Ботевград	63,2	60	над
3	Ул. "Трети март" №61, гр. Ботевград	62,7	60	над
4	Ул. "Славейков" №38, гр. Ботевград	65,8	60	над
5	Ул. "Славейков" №1, Ботевград	66,1	60	над
	II. Пунктовете върху територии с промишлени източници на шум -производствено-складови територии и зоni – 4 пункта	-	-	-
6	Фирма "Профекс-хляб" ООД, ул. "Севаст Огнян" №8, гр. Ботевград	61,6	70	под
7	СД "Мултен – Христов и сие", ул. "Акад. Романски", гр. Ботевград	62,7	70	под
8	Фирма "Сигма био" ООД, бул. "Цар Освободител", №26, гр. Ботевград	63,0	70	под
9	Фирма ЕТ "Николай Николов", ул. "17-ти ноември" №2А, гр. Ботевград	59,9	70	под
	1. Жилищни зони и територии – 3 пункта	-	-	-
10	Ул. "Стамен Панчев", №26 (ЦДГ), гр. Ботевград	58,5	55	над
11	Ул. "Христо Ботев" (пред ДЯ "Здравец"), гр. Ботевград	63,5	55	над
12	Ул. "Княз Ал. Батенберг" №17 (училище), гр. Ботевград	60,3	55	над
	2. Зони за обществен и индиевидуален отдих	-	-	-
13	Срещу Спортна Зала (пътя за Врачеш), гр. Ботевград	65,9	45	над
	3. Зони за лечебни заведения и санаториуми	-	-	-
14	Ул. "Божко Божилов" (болницата), гр. Ботевград	62,4	45	над
	5. Тихи зони, извън урбанизираните територии	-	-	-
15	Вилна зона "Зелин", гр. Ботевград	54,5	40	над
	Общ брой на пунктите с нивата над нормата	-	-	11

Таблица 2. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива през 2021 г.

№пред	Град	Общ брой пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове)							
			под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)	над ГС*
	Софийска област Ботевград – 15 п	15	1	4	7	0	0	0	0	11

ГС*- гранична стойност

